

Đã hai ngày rồi, ngô i mang rau cho nhà b p c a tr i tù Phong Quang là anh đ i phó ch không ph i là anh đ i tr ng Rau Xanh nh m i ngày (anh em tù chúng tôi ph i t c i thi n đ i s ng b ng cách t tr ng rau.)



Không k m n i s tò mò, tôi d d m khi anh đ i phó đ n giao rau l n th ba:

-B anh C. đau hay sao mà anh đi thay th v y kìa!

Tuy m i ch s ng v i ch đ "ng i dò xét ng i" có 3 năm thôi, nh ng anh đ i phó qu là nh y bén vì đã t o đ c thói quen nh ng i dân mi n B c khi ph i s ng trong cái xã h i "đ nh cao c a s ng i dò xét ng i" trong đó m i ng i dân tr c khi nói đ i u gì đ u ph i trông tr c trông sau xem có ng i th ba nào đó g n hay không vì s ng i th ba quá "ti n b " s đi báo cáo mình thì phi n, nên khi th y không ai g n bèn nói nh v a đ cho tôi nghe:

- C. tr n tr i r i.

Nghe đ n đây, t nhiên tôi m ng t ng đ n đôi cách chim tung tr i tìm đ ng đ n t do mà lòng th m m c mình cũng có đ p may nh ng i b n tù c a mình nay đã v cánh bay cao, bay xa tít v cu i chân tr i, thoát ly đ c gông cùm xi ng xích n i ng c tù tằm t i. Vì t ngàn x a và ch c ch n là cho đ n ngàn sau thì cái chân lý r t đ n gi n mà ai ai cũng ph i công nh n

là đúng, là không sai ch y dù m t ly, đã đ c di n t trong câu "Nh t nh t t i tù thiên thu t i ngo i" (M t ngày trong tù thì b ng c ngàn năm ngoài).

K t hôm đó, nh ng anh em tù chúng tôi sau khi b xúc đ ng v vi c này, có bàn ra tán vào thì cũng ch r tai nhau r i đầu l i vào đ y, l i lao đ ng tri n miên cho đ n m t l , chi u v ăn chén c m tù đ n khoai, hay s n ho c cái "chuông xe đ p m ng teng" (đây là ch anh em dùng đ ch chi c bánh mì lu c) r i lên "chu ng" c đ gi c ng cho qua c n đoi đ r i sáng mai l i tr l i ki p tù lao đ ng kh sai không án nên ch ng bi t ngày nào "tung cách chim tìm v t m" đ g p l i nh ng ng i thân trong gia đình đ "cho bỏ lúc s u xa cách nh".

Ki p tù đ y c l ng l trôi qua và l i c a b n nh c ngày x a t nhiên l i tr v trong ký c trong đêm tr ng n non ti ng côn trùng:

Ngày nào g p nhau, yêu nhau r i s ng bên nhau
Nh ng t ng dài lâu nh trắng nh sao cho đ n b c đ u
Nào ng gi đây ta ly tan gi a c n l c loài
Gi a ch n u mê đêm đêm m t ng i nh th ng m t ng i

Ph i ch ng "gi a ch n u mê" mà tác gi mu n nói t i đây hay là đã "tiên tri" đ c đó là ch n lao tù, mà qu th t th , ch n lao tù cho dù đã đ c ng y trang là "Tr i C i T o" thì b n ch t v n không thay đ i, đâu có đánh l a đ c ai, ngay c đ n con nít cũng th c m c khi đ c m cho bi t là: "Ba đi h c t p" thì bé đã h i l i m : " a, sao đi h c lâu quá v y, sao không v nhà?". Vào th i k đó và ngay c cho đ n bây gi , dù cho "trong" hay "ngoài" thì ch khác nhau ch tù l n hay tù nh mà thôi. Ch th mà ca sĩ kiêm nh c sĩ TVT đã ch ng phát bi u khi v t thoát đ n đ c b n b t do: " trong n c cái c t đèn, n u nó đi đ c, nó cũng đi." đ nói v tâm tr ng c a ng i dân Mi n Nam sau ngày 30 tháng 4 năm 75 đó sao.

M t th i gian sau đó, m t cán b trong tr i r n đe:
-Các anh đ ng t ng tr n tr i mà không b b t l i là l m to.

Th nh ng sau l i r n đe đó, chúng tôi th y anh C. v n là "bóng chim tắm cá" và ai ai trong đám anh em tù cũng cho là Tr i ch h m he đ chúng tôi kh i noi theo t m g ng vĩ đ i c a anh C. mà thôi ch anh C. đã th t s tung cánh v mi n t do r i.

Nh ng, l i ch "nh ng" quá ác v n th ng tr l i làm tiêu tan gi c m ng đ p trong đ i s ng bình th ng c a chúng tôi, riêng tôi c m to m t nhìn mà c t ng nh mình ng mê vì trong đám tù chúng tôi di chuy n v Tr i Nam Hà vào cu i năm 78, hôm đó có anh C. b "m Tám" khóa ch t m t tay còn tay kia thì b còng dính vào tay c a m t anh n a, mà tôi không bi t tên, anh này thì m t cánh tay còn b bắng b t có l b g y hay sao đó, nghĩa là c hai ng i chung nhau m t còng đ mà h ng cái h nh phúc không đ c l p mà cũng ch ng có t do c a ng i tù kh n kh m i khi chuy n tr i. Mãi v sau này, chúng tôi m i bi t lý do s chuy n tr i là do b n Tàu s p t n công và xâm lăng Vi t Nam nh cha ông h đã làm đ i v i dân t c ta t ngàn x a vì đó là gi c m ng Đ i Hán mà dân t c h luôn p p trong tâm kh m.

Tr i tù nào cũng gi ng tr i tù nào, khi đ n tr i m i l i "h c t p" đ ng l i, chính sách c a Đ ng và Nhà N c, l i khai lý l ch và anh em chúng tôi không ai b o ai, ng i nào cũng có m t m u khai đ phòng nên l i l y m u khai này r i đ i n vào " ch tr ng cho h p nghĩa" th là xong.

M t hôm, t i khu A tr i tù Nam Hà, chúng tôi b t p trung ra sân đ nghe nói chuy n, ng i nói không x ng tên, ch c v , đây v n là thói quen làm vi c "ban đêm", thói quen gi u di m c a nh ng ng i làm nh ng vi c t th y là không chính tr c mà thói quen này v n còn t n t i cho đ n ngày nay, mà đ i n hình là khi h ký hi p c dăng m t ph n "máu th t" c a m Vi t Nam cho k thù truy n ki p mà không dám công khai cho toàn dân bi t và các thói quen này cũng đã nói lên cái b n ch t coi th ng, khinh r ng i "ch " c a ch đ nh C ng S n v n luôn luôn rêu rao đ m dân. H n ta ch nói là: Quân Tàu xâm lăng Vi t Nam và chúng ta đã b thua đ m, th thối và nh n m nh, n u c n, s s đ ng kh năng s n có c a "các anh" t c là c a đám tù kh n kh chúng tôi đ "b o v quê h ng". Cay đ ng cho t i tôi ch a, b k t án đ th t i nh ng không dám đ a chúng tôi ra x công khai và gi đây sau 4 năm tù thì đ c "ng i ta" cho bi t là chúng tôi v n còn có m t quê h ng đ mà b o v . Đ c đ n đây ch c quý b n đ c thân m n s t h i: "Ồ hay cái ông này, ch ng th y đâu là câu chuy n tù v t tr i gì h t, c th y ông nói lòng nói vòng hoài à!"

Vâng, th a quý v , hình nh càng l n tu i thì ng i ta càng tin vào thuy t đ nh m nh an bài mà ông Tr i đã dành cho m i ng i:

Ng m hay muôn s t i Tr i
Tr i kia đã b t làm ng i có thân
B t phong tr n, ph i phong tr n
Cho thanh cao m i đ c ph n thanh cao
Ki u.

Tôi, như trong câu Kiều nói trên, đã phải chờ "phong trần" từ năm 1979 là năm tôi bị bắt đưa ra công nhân ở các trại cải tạo và mãi cho tới năm 1985 tức là 6 năm sau, khi có cái may mắn thoát chết vì bệnh phù thũng đi rồi qua bao lần chuyển trại và có lẽ do đức nhân hay do ông Trời sắp xếp nên đã được chuyển về trại anh C. và mừng hết lòng, tôi không quên hỏi anh về câu chuyện trên khi tôi từ trại đó.

Khi được hỏi, anh ra hiểu cho tôi ra khỏi buồng tù và sau đây là nội dung chuyện của anh. Lúc ở trại Phong Quang, nơi đi Rau Xanh trồng rau thì tôi gần lò gạch do tù hình sự đảm trách. Trong những lúc giờ lao, thì tôi này thường hay ngồi cùng với mấy anh em tù hình sự, mấy đứa thì hai bên còn gì ý, sau một thời gian thì đi thu hoạch qua, bị thu hoạch lao nên đã dần dần thu hoạch lại khoanh cách biệt và từ đó trong câu chuyện đã có sự thân mật dần dần sự trao đổi tâm tình.

Tù hình sự phần đông là những người nghèo khổ, giáo dục gia đình hầu như không nên đa số ăn nói lảm nhảm, mấy miếng là các loại "hàng a tì n made in North Viet Nam" như đ...m..., đ....b... bay ra lảm nhảm, làm choáng váng người nghe, phải nói như vậy là để thấy sự sa đọa về giáo dục, với con người của "xã hội chủ nghĩa Miền Bắc"; vì khi bị giam chung với tù hình sự Miền Nam ở Long Giao những anh em tù này tuy là hình sự nhưng tôi không bao giờ thấy các anh em này sử dụng các loại "hàng a tì n" nói trên. Câu nói của họ khi tiếp xúc với chúng tôi luôn luôn tỏ ra có sự trân trọng và tự trọng, và mấy lời trông thấy anh em chúng tôi ở phía xa xa là không ai bỏ, họ đều chào to bằng câu là "Đội bằng gió cánh se sự cắt đuôi" và trong cung cách với tôi ra có sự thoải mái mà tôi tuy rằng chúng tôi là những người thất thế.

Các cán bộ Công An, khi thuyết giảng với những người rêu rao là Miền Nam đi trại có tới 300,000 đi đày và trăm cướp giật, cướp làm như là trong thiên đường của Công An là thiên đường thì sự nên không có tù hình sự! Thế thì các trại tù như Phong Quang, Nam Hà và còn biết bao nhiêu nơi ở Miền Bắc chắc là để nhốt muỗi hay sao đây!

Trong số các anh em tù hình sự đó, tôi thấy thấy mấy anh rất ít nói, nét mặt lúc nào cũng dăm chiêu, tẻ nhạt, lần la tôi làm quen, ngay từ đầu tiên, tôi giới thiệu mình vì nhận ra anh ấy là người Quảng Ngãi, cùng quê với tôi, và cứ mấy ngày một chút dần dần hai chúng tôi hiểu nhau hiểu nhau và một khám phá nữa càng làm tôi giới thiệu mình hơn nữa, không những cùng quê mà còn cùng làng nữa, vì khi nhắc đến những người bạn vai vế trong làng thì cả anh ấy và tôi đều cùng biết rõ nhau là bàn tay có 5 ngón!

Cho đến một hôm, khi tình bạn đã dần nét thì chúng tôi lại khám phá thêm ra là chúng tôi còn có họ hàng xa nữa. Đến đây thì, anh TTB, ta cũng giới thiệu là B. cho tôi, mấy tí:

"Trung Quốc và Việt Nam không thu n, có mu n v t tr i không?"

Tôi hi i B:

"V t tr i thì đ c r i nh ng còn gia đình B thì sao?"

Đ n đây B. m i cho bi t, tr c khi b tù, anh ta làm Đ i S Quán Việt Nam Dân Ch C ng Hòa Đ Đông Đ c, m i khi có cu c h p báo hay bi n c quan tr ng nào Tây Bá Linh thì đ u ph i tham đ và vi t báo cáo g i v Việt Nam. Đi cùng có 2 ng i n a, và m i ng i đ u có m t kh u súng l c v i ch th n u ai đ nh đào t sang Th Gi i T Do thì kh u súng s làm nhi m v c a nó, nói nôm na là ph i thanh toán, ph i gi t ng i vì ng i đó đã b "n c đ c c a ch đ t b n" làm h h ng và l n nào cũng v y, c ba ph i canh ch ng l n nhau, dĩ nhiên trong 3 ng i thì B là chính còn 2 ng i kia là "cai tù" tuy r ng đ u này không ai nói cho bi t.

Cho đ n m t hôm, Tòa Đ i S nh n đ c công đ n c a B Ngo i Giao trao t ng cho B. m t huân ch ng vì nh ng thành qu đ t đ c và tri u hi B. v n c đ nh n, dĩ nhiên Ông Đ i S r t m ng và cho làm ti c ti n hành m t nhân viên xu t s c đ i quy n khi n ông đ c th m lay theo nh phong t c c a ng i Việt ta.

Khi v t i n i, anh ta m i b t ng a vì ch th y Công An "dàn chào" c n th n không cho g p m t v con dù ch là 1 phút và đ a vào tr i tù ngay l p t c v i lý do trong nh ng bài vi t g i v , "ng i ta" đã khám phá ra là B. đã manh nha nh ng t t ng ph n đ ng, ch "manh nha" thôi, ch không có b ng ch ng gì là ph m t i đâu né mà đã b k t án r i, không c n tòa án xét x dù cho ch có hình th c thôi, vì tòa án cũng là c a Đ ng mà.

T i đây thì mình m i hi u th t rõ câu "đ c tài Đ ng tr " ghê g m nh th nào, vì n u có cách gì mà Đ ng "n m" đ c không khí thì ch c ch n là Đ ng s ch ng ng i ng n gì mà không phân ph i đ n m ch t thêm quy n th ng tr h n n a nh là Đ ng đã t ng làm v i ch đ tem phi u. B tù r i, thì m i th y n c ta trong ch đ C ng S n, dù đêm hay ngày thì ng i "ch " ch th y có ban đêm mà thôi mà là đêm không cùng, ch ng nào mà cái ch đ tàn ác này còn t n t i, trong khi đó thì "t " m i có c ngày l n đêm đ tìm tòi, suy nghĩ tùy nghi s đ ng bàn tay sinh sát c a mình đ làm tình làm t i và bóc l t "ch ", xua "ch " đi gi i phóng mi n Nam đ ch t thay cho "t "!

"Còn v c a tôi , hi n nay bà y đang đ y h c Đ i H c T ng H p Hà N i, th nh ng b k t t i nh tôi, nh t là t i v "t t ng", thì k nh tiêu tán đ ng r i và mình nên ki m ch c "t u vi

th ng sách" là h n và c coi nh mình hay v mình đã ch t thì mình m i d dàng quy t đ nh. Đây là d p đ mình th th i v n nh các c ta v n th ng nói: "Đ c ăn c , ngã v không", v i, đ i tôi k nh b r i!"

K đ n anh nói m t câu g mi ng:

"Đ ng nào cũng ch t, không ch t tr c thì cũng ch t sau mà".

R i nh m t thi sĩ chính hi u con nai vàng ng ngác, B. , t ng h ng l y gi ng r i ngâm khe kh :

"Thà m t phút huy hoàng r i ch t t i

Còn h n bu n le lói su t trăm năm."

Nh v y, đ i v i B. thì đã xong, ngoài ra tôi còn r thêm đ c ng i b n thân c a tôi là Th. T/N. cùng tôi tr n tr i n a, N. là b n thân c a tôi t h i nào đ n gi . Là ng i tr m tĩnh, kín đáo, N. r t dè d t t ng l i nói do đó m i có th b o m t đ c k ho ch tr n tr i vì ng i Pháp đã ch ng có câu: "S bí m t c a hai ng i là s bí m t c a t t c m i ng i" đó sao và đúng nh s đánh giá c a tôi, N. qu th t đã không ph s k v ng mà tôi tin t ng n i anh.

Vi c nhín chút c m, chút mu i thì B. lo, cho đ n ngày đã đ nh, chúng tôi ki m c vào r ng l y c i v n u n c cho anh em r i đồng m t m ch. Vì tù đồng nên m i đ i kho ng t 35 đ n 40 ng i đ c c p phát m t đôi thùng đ n u n c u ng phát cho anh em ngay t i hi n tr ng lao đ ng, còn nhà b p c a Tr i ch lo vi c m th c mà thôi.

C ngày ngh đêm đi, vì n u đi ban ngày dân th y thì b l , ch ng bao lâu thì đã đ n con sông phân chia ranh gi i hai n c vì tr i tù Phong Quang ch cách Trung Qu c có 16 cây s đ ng chim bay mà thôi.

T i đ c n i đây thì c ba đã quá m t m i, nên sau khi th o lu n t t c đ u đ ng ý là hãy ngh cho kh e r i lúc mát tr i vào lúc x chi u s đ n chu i làm bè qua sông, t do đã trong t m tay ch v i ra là n m, là b t đ c li n vì nhìn qua phía b bên kia chúng tôi đã th y m t vài ng i Hoa đang làm ru ng đ u đ i nón r ng vành phía xa xa, và đó là s sót th t là đáng trách khi n v sau này chúng tôi c ân h n mãi. Th t là không có cái đ i nào gi ng cái đ i nào, c h i đã đ n l i đ vu t m t, y chang cái túi khôn c a ng i Tây Ph ng đã đ c di n t trong câu: "Th i gian và c h i không ch đ i ai c".

Sau khi đã quy... t đ... nh nh... v... y r... i, chúng tôi m... i ng... i tìm m... t b... i cây r... i chui và ng... , và vì quá m... t m... i nên c... ba đ... u ng... quên đ... n khi nghe ti... ng chó s... a thì lúc đó tr... i đã t... i đen, B. v... i lao mình xu... ng sông nh... ng không k... p n... a r... i, m... t tràng AK vang lên trong đêm tr... ng t... ch m... ch và ti... p theo đó là m... t tràng AK n... a khi Th.TN. lao mình ti... p theo cùng v... i B. Riêng ph... n tôi, m... t con chó berger Đ... c ... đầu g... m g... lao t... i m... m đ... p ch... t ... ng qu... n khi... n tôi không c... c c... a gì đ... c, m... t tên Công An ch... súng AK vào ngay m... t tôi, mi... ng quát lên:

"Đ... ng đ... y ông b... n ch... t bây gi... ."

Sau đó là màn đ... n thù liên ti... p giáng xu... ng, kh... i c... n nói cũng bi... t là thê th... m đ... n nh... th... nào r... i, riêng B. vì đ... n trúng tim nên ch... t t... i ch... , còn N. thì đ... n trúng cánh tay ph... i nên b... g... y tay. Khi v... đ... n tr... m Công An biên phòng l... i m... t tr... n đ... n thù còn thê th... m h... n th... n... a khi h... khám phá ra là chúng tôi là tù tr... n tr... i ch... không ph... i là nh... ng ng... i buồn l... u.

Cu... c tr... n tr... i không thành công nh... ng tôi v... n t... hào là tôi và nh... ng ng... i cùng tham gia đã gi... đ... c bí m... t đ... n phút chót, đã qua m... t đ... c đ... c đ... c ai tù ch... có m... t đi... u ân h... n là không bi... t cái ch... t c... a anh B. có đ... c thông báo cho gia đình anh ... y không, ch... c ch... n là n... u có, thì h... cũng gi... u nh... m lý do anh ... y b... ch... t, vì đó là b... n ch... t c... a h... .

Tôi t... an ... i là ph... n tinh anh c... a con ng... i không bao gi... ch... t, ch... th... mà trong Ki... u có câu:

"Thác là th... phách, còn là tinh anh."

Và ch... c ch... n là anh B. khi qua bên kia th... gi... i vĩnh h... ng anh đã không còn đi... u gì ân h... n vì ph... n tinh anh c... a anh giúp anh bi... t đ... c là anh đã ch... t và ch... t nh... m... t con ng... i t... do.